

Адыгэ макІ

Голос
адыга

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Ветеранхэр агъэшІуагъэх, агъэлъэпІагъэх

Илъэс 71-кІэ узэкІлэбжэмэ аухыгъэ Хэгъэгу зеошхом ТекІоныгъэр къыщыдзыхыгъэ ветеранхэр Адыгэ Республикэм и Лышхъэ джэ тыгъуасэ рагъэблэгъагъэх. ЗэкІэмкІи ахэр нэбгырэ 40 хуыщтыгъэх.

Хабзэ зэрэхуыгъэу, мэфэкІ юфтхъабзэр рамыгъажьэзэ, къэзэрэуыгъагъэхэм республикэм ипашэ ахэтэу нэпэепл сурэт атырахыгъ. Нэужым ветеранхэр зыщэгъэшІоштхэ шхалпэм зэкІэри зэгъусэхэу екІолагъэх.

ТекІоныгъэм ия 71-рэ илъэсэу къэблагъэрэмкІэ ветеранхэм къафэгъушІонхэу мыщ къекІолагъэх Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ТхьакІуцынэ Аслъан, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр, федеральнэ инспектор шхъалэу Лылу-жъу Адам, Адыгеим и Апшэ-рэ Хыкум и Тхьаматэу Трахъо Аслъан, АР-м и ветеранхэм я

Совет ипашэу Къоджэ Аслъан, нэмыкІхэри.

— ТекІоныгъэм ия 71-рэ илъэс зыщыхэдгъэунэфыкІышт мафэу къэблагъэрэмкІэ сыгу къыздеІэу сышъуфэгъушІо, тиветеран лъапІэхэр, — къылуагъ ТхьакІуцынэ Аслъан. — Непэ тикъэралыгъо, тиреспубликэ мамыр шылакІэ арылпыным шъупсэ шъуемыблэжъэу шъуфэбэ-нагъ, тыхэгъэгу къэшъуухъумагъ. Зэуагъэхэм адакІоу, зэо кІыбым юф шызышІагъэхэм тирэ-зэныгъэ гуцылэхэр апэтэгъохы. Зэо ужым тикъэралыгъо инарднэ хызмэт шъоры, тиветеран лъапІэхэр ары, зэтэгъэуцожыгъэр. Шъо Берлин шъунэсыгъ, Европэр шхъафит

шъушыгъэ. Хэгъэгу зеошхом хэлэжъагъэхэм лышхъэныгъэу зэрахъагъэр хэти шыгъупшэ-штэп, зыпсэ зытыгъэхэр, непэ къытхэмытыжыхэр егъашІэм тыгу илыштых. Тиветеран лъапІэхэр, мэфэкІэу къэблагъэрэмкІэ джыри зэ сигуапэу сышъуфэгъушІо, псауныгъэ пытэ шъуилэ-нэу, шъуибын-унагъохэм шъуа-датхэу шъушылэнэу шъуфэсэю.

Джырэ уахтэм Хэгъэгу зеошхом иветеран мини 195-рэ фэдиз Урысыем ис. Ахэм яфэ-ло-фашІэхэр зэрифэшъуашэу гъэцэкІэгъэнхэм, социальнэу ухъумэгъэнхэм УФ-м и Президентэу Владимир Путиным ыналэ тет. Хэгъэгу зеошхом хэлэжъэгъэ нэбгырэ 600-м ехъу, тылым юф шызышІэгъэ нэбгырэ мини 4,3-рэ Адыгеим щепсэу.

Владимир Нарожнэм гуцылэр зештэм, АР-м и Парламент и депутатхэм ацІэкІэ ветеранхэм къафэгъушІагъ. Хэгъэгу зеошхом тарихъэу пылпыр

кІэзытхыкІыжыкІы зышІоигъо кІуа-чІэхэр непэ зэрэщылэхэр къы-хигъэщызэ, ахэм тапэшІуекІо-ныр, мыщ ишыпккәпІэ къыт-кІэхъухъэрэ лэужхэм къафэт-лэтэныр, агурьдгъэлэоныр пшъэ-рыл шхъалэу зэрэщытым къы-кІыгъэтхыгъ.

Нэужым Лылу-жъу Адам, Трахъо Аслъан, Къоджэ Аслъан, нэмыкІхэри къэгъушылагъэх, мэфэкІэу къэблагъэрэмкІэ къэзэ-рэгъуогъэхэм афэгъушІагъэх. МэфэкІым фэгъэхыгъэу бжэр алэтыгъ.

ТекІоныгъэр къыдзыхыгъэ ветеранхэм ащыщхэми псалэ къашыгъ. Хэгъэгу зеошхом иилъэсхэр, фашизмэм зэрэ-бэныгъэхэр агу къагъэкІыжы-гъэх. Ветеранхэм ящылэкІэ-псэ-укІэ нахышІу шыгъэным, яфэ-ло-фашІэхэр тэрэзэу гъэцэкІэ-гъэнхэм пае Адыгеим и Лышхъэу юфышхо зышІэрэм зэрэфэразэхэр къалуагъ.

— Хэгъэгу зеошхом илъэ-хъан тицІыфхэм зыкІыныгъэ азыфагу илъэу, лъэпкэ зэхэдз ямылэу зэуагъэх — ары ТекІоныгъэшхом ылъапсэу шы-тыр. Адыгэ лъэпкыым кыыхэ-

кІыгъэ нэбгыри 7-мэ цІэ лъа-плэу «СССР-м и Лышхъуж» зыфилорэр къафэгъэшъошагъ, ахэр тшыгъупшэхэрэп, яшІэж тэгъэлапІэ. Непэ тиреспубли-ликэ лъэпкэ зэгурьлэныгъэрэ мамырныгъэрэ ил — ар зэ-кІэмэ анахь шхъал. Адыгеим хэхъоныгъэхэр ешІых, ылэкІэ лъэкІуатэ. Ау джыри зэшІот-хын фаеу къытпыщылпыр бэ. АщкІэ шъо, тиветеран лъапІэ-хэр, Іэпылэгъу, упчІэжъэгъу шъу-къытфэхъунэу тышъуцэгъуы, — къылуагъ ТхьакІуцынэ Аслъан.

МэфэкІ зэхэхэм къекІоллэ-гъэ ветеранхэм зэкІэми АР-м и Лышхъэу иунашъокІэ ахъ-щ и Іэпылэгъу аратыгъ. Адыге-им и Къэралыгъо академиче-скэ лъэпкэ къэшъокІо ансам-блэу «Налмэсым», республи-кэм итворческэ купхэм, орэды-лохэм къагъэхъазырыгъэ кон-церт программэм ветеранхэр ягуапэу еплыгъэх, зэрэгъэчэ-фыгъэх, зэхэщакІохэм афэра-зэхэу зэбгырыкІыжыгъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр А. Гусевым тыри-хыгъ.

ЯгъэхъагъэхэмкІэ, ялофшІагъэкІэ къалэжыгъ

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ТхьакІуцынэ Аслъан тын лъапІэхэмрэ шытхъуцІэхэмрэ зыфагъэшъошагъэхэм ар къэзыушыхъатырэ бгъэхалхъэхэмрэ тхылхэмрэ тыгъуасэ ариты-жыгъэх.

Адыгеим иэкономикэ хэхъо-ныгъэхэр ышІынхэм зилахышІу хэзылхъагъэхэм ялофшІагъэ осэ-шІу фишыгъ, ахэм афэдэхэр рес-публикэм зэриІэхэм урыгушхо-нэу зэрэщытыр къыхигъэщыгъ.

— ШъуиІофшІагъэхэмкІэ, сәнаушы-гъэу шъухэлпымкІэ мы тын-хэр, шытхъуцІэхэр къэжъулэ-жыгъэх. Непэ мы юфтхъабзэм къекІоллэгъэ нэбгырэ пэпчэ зы-

фэгъэзэгъэ лъэныкъомкІэ гъэ-хъэгъэшІухэр илэх, ащ тырэ-гушхо. Республикэм хэхъоны-гъэу ышІыхэрэр шъоц фэдэ цІыфхэр ары зэпхыгъэр, ащ-кІэ тышъуфэраз, — къылуагъ ТхьакІуцынэ Аслъан.

(ИкІлэх я 2-рэ нэкІуб. ит).

Ягъэхъагъэхэмклэ, ялофшлагъэклэ

къалэжъыгъ

(ИкӀаух).

Адыгеим и Мафэхэр Федерациемклэ Советым зэрэщыкӀагъэхэм АР-м и Лышхъэ игугъу кышлыгъ, ащ зэфэхьысыжъу фэхъугъэхэм къэзэрэугъоигъэхэр щигъэгъозагъэх. Республикэм хэхьоныгъу ышыхэрэмклэ, лъэныкъо зэфэхьыафхэмклэ гъэхъагъу илэхэмклэ шьолъыр анахъ дэгъухэм зэрахалытэрэр, ялофшлэн зэрэзыхащэрэм федеральнэ гупчэм осэшлу кызырэфышхырэр ТхьакӀушынэ Аслъан кыыхигъэщыгъ.

АР-м и Лышхъэ иунашъоклэ республикэм итын анахъ лъапӀэу медалэу «Адыгеим и Щытхъузежъ» зыфилорэр афагъэшъошагъ юфшлэным ивете-

ранхэу Къандаур Исмахылэрэ Валентин Дмитриковымрэ, кушхъэфэхъэ спортымклэ еджаплэу республикэм итым идиректорэу Анатолий Лелюк, ООО-у «Асхан» зыфилорэм изэхэщакӀоу Атэжыхъэ Джэбрэил, АР-м идзэ комиссарэу Александр Авериным. Шэуджэн районым ит гурыт еджаплэу N 11-м ипашэу Быштэ Нэфсэт, мы район дэдэм иеджаплэу N 1-м химиемклэ икӀэлэгъаджэу КӀубэ Мирэ, къалэу Мыекъуапэ илищегъу N 34-м урысыбзэмклэ икӀэлэгъаджэу Татьяна Раман, ТэхутэмыкӀое районым ит гурыт еджаплэу N 5-м урысыбзэмрэ литературэмрэкӀэ якӀэлэгъаджэу Анна Романовам щытхъуцӀэу «АР-м народнэ гъэсэнэгъэм-

клэ изаслуженнэ юфышӀ» зыфилорэр къалэжъыгъ. Ветеринарием АР-мклэ и ГъэлорышлӀэ ипашэу ХьокӀон Аминэ «АР-м мэкъумэщ хъызмэтымклэ изаслуженнэ юфышӀ» щытхъуцӀэр кыфагъэшъошагъ. ПшъэдэкӀыжъу ыхьырымклэ гъунэкпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Командор» зыфилорэм идиректорэу БоджэкӀо Сыхъатбый республикэм изаслуженнэ псэолъэшӀ хъугъэ. «АР-м промышленностымклэ изаслуженнэ юфышӀ» зыфилорэ щытхъуцӀэр кылэжъыгъ ООО-у «Прометей» ипашэу БеданэкӀо Мурат. Искусствэм хэхьоныгъэхэр ышыххэм зилахышлу хэль Къэралыгъо телерадиокомпаниеу «Адыгеим» ирежиссерэу Гъазы Брамхъан щытхъуцӀэу «Адыге-

им искусствэхэмклэ изаслуженнэ юфышӀ» зыфилорэр фагъэшъошагъ. АР-м культурэмклэ изаслуженнэ юфышӀ хъугъэх Красногвардейскэ районым изэхэбытэгъэ библиотечнэ системэ идиректор игуадзэу Наталья Дорот, КъокӀыплэм щыпсэурэ лъэпкъхэм искусствэхэмклэ я Къэралыгъо музей икӀутамэу Мыекъуапэ дэтым ипашэу игуадзэу Татьяна Кондратенкэм, пшъэдэкӀыжъу ыхьырымклэ гъунэкпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «НАН» зыфилорэм идиректорэу Нэгъуцу Аслъан. Инэм къэлэ псэуплэм дэт кӀэлэцӀыкӀу спорт еджаплэм идиректорэу ЦӀэгъошлу Сэфэр щытхъуцӀэу «АР-м физическэ культурэмклэ ыкӀи спортымклэ изаслуженнэ юфышӀ» зыфилорэр кылэжъыгъ. Адыгеим транспортымклэ изаслуженнэ юфышӀ хъугъэ АР-м хэдзынхэмклэ и Гупчэ комиссие иводителэу Афэунэ Нурбий. Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым идоцентэу Девтерэ Зурыет щытхъуцӀэу «АР-м иапшъэрэ еджаплэ изаслуженнэ юфышӀ» зыфилорэр фагъэшъошагъ.

Джащ фэдэу, литературэм и Ильэсэу хагъэунэфыкӀыгъэм изэхэщакӀо комитет иунашъоклэ мы юфтхъабзэм чанэу хэлэжъагъэхэр тынхэмклэ кыхыгъэщыгъэх. Ахэр: «Урысыем итхакӀохэм я Союз» и Адыгэ шьолъыр къутамэ иправление итхьаматэу, титхэкӀо цӀэрылоу

МэщбэшӀэ Исхъакъ, зэхэубытэгъэ библиотечнэ системэм идиректорэу Ольга Гавшинар, АР-м и Лъэпкъ театрэ иактрисэу Хьалэштэ Санет, Адыгэ-къалэ игурыт еджаплэу N 1-м икӀэлэгъаджэу Жэнэ Разиет, АР-м лъэпкъ юфхэмклэ, лӀкӀыб къэралхэм ащыпсэурэ тильэпкъэгъухэм адырӀэ зепхыныгъэхэмклэ ыкӀи къэбар жъугъэм иамалхэмклэ и Комитет иотдел ипашэу ХьорэлӀ Марзят, телерадиокомпаниеу «Адыгеим» идиректор илэпылэгъоу ТӀэшъу Светланэ.

МэфэкӀ шыкӀэм тетэу кӀогъэ юфтхъабзэм хэлэжъагъэхэу тын лъапӀэхэмклэ кыхыгъэщыгъэхэм ащыщхэр зэхыхэм кышчыгушылагъэх. Ялофшлагъэ осэшлу фзышыгыгъэ АР-м и Лышхъэ рэзэныгъэ гушылэхэр пагъохыгъэх, тапэкӀи амалэу, кӀуачӀэу ялэр рахыылӀэзэ Адыгеим зэрэфэлэжъэщтхэр къалауагъ.

Республикэм ипашэу бгъэхалхъэхэмрэ тхыльхэмрэ заретыжхэм ыуж къэзэрэугъоигъэхэм джыри зэ закыфигъэзагъ, ТекӀоныгъэм и Мафэу къэблагъэрэмклэ пстэуи кыфэгъушылагъ, ялофшлэн гъэхъагъэхэр щашыхэзэ ыпэкӀэ лъыкӀотэнхэу афэлъауагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО
Адам.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

ТЕКӀОНЫГЪЭМ ия 71-рэ ИЛЬЭС ИПЭГЪОКӀЭУ

Къытфашлагъэр зэхэтэшлыкӀы, яшӀэжъ тэгъэляплэ

Урысые юфтхъабзэу «ЕгъашӀэм щыӀэшт полкыр» зыфилорэр Хэгъэгу зэошхом ТекӀоныгъэр кызыщыдахыгъэр ильэс 71-рэ зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэу зэхашӀ. Ащ Адыгэ Республикэм щыпсэурэ цыфхэр хэлэжъэнхэу загъэхъазыры.

Юфтхъабзэр зэхэзыщэхэрэм пшъэрылӀ шъхъалэу ялэр заом хэлэжъагъэхэм, текӀоныгъэм фэбанэзэ зыпсэ зыгъэтӀылыгъэхэм яшӀэжъ дгъэлъэплэныр, ныб-

жыкӀэу къэтэдджыхэрэм ар икӀу фэдиэу зэхягъэшӀэгъэныр ары.

2015-рэ ильэсым, Хэгъэгу зэошхом ТекӀоныгъэр кызыщыдэтхыгъэр ильэс 70-рэ зы-

хъугъэ мафэм Урысыем щыкӀогъэ юфтхъабзэу «ЕгъашӀэм щыӀэшт полкыр» зыфилорэм Адыгеим щыпсэухэрэр чанэу хэлэжъагъэх. Мыгъи ар лъагъэкӀотэшт. Тиреспубликэ щыпсэухэрэм ащыщхэм юфтхъабзэм мэхъанэу ратырэм зыщыдгъэгъозагъ.

КӀЭСЭБЭЖЪ Нэфсэт,
кӀэлэплӀу:

— «ЕгъашӀэм щыӀэшт пол-

кыр» зыфилорэ юфтхъабзэр зэрэщыӀэщтыр юф зыщысӀлэрэ кӀэлэцӀыкӀу ыгыплэм щызэхэхыгъ. Ар сӀюгъэшӀэгъон хъугъэ, сипшыжъ заом зэрэхэлэжъагъэр, ТекӀоныгъэм ибыракъ Германием щызыгъэбыбэтэ-гъэхэм зэращыщыр ыпэкӀи сӀлэщтыгъэ. Ащ лыхъужъныгъэу зэрихъагъэр зэрэтщымыгъупшагъэм, зэрэдгъэляплэрэм ишыхъатэу исурэт сӀыгъэу юфтхъабзэм сыхэлэжъагъ. Мэхъанэ куу мыщ ил, ныбжыкӀэхэм ятарихъ ашӀэным ар фэ-лорышӀэ, ТекӀоныгъэр къытфидзыыхыгъэхэр тэгъэляплӀэх, ацӀэ дахэкӀэ тыгу къэтэгъэкӀыжъы. Мыгъи юфтхъабзэм сыхэлэжъэн сыгу хэлъ.

МЫГУ Фатим,
студентк:

— Юфтхъабзэм блэкӀыгъэ ильэсым сыхэлэжъэн спъэкӀыгъэп, ау мыгъэ зыфэгъэхъазырыгъ. Тинахыжъхэм къытфашлагъэм мэхъанэшхо зэрилэр зэрэзэхэтшыкӀырым ар ишыхъат.

ПАТӀЫКЪО Дамир,
я 8-рэ классым щеджэ:

ГЪОНЭЖЫКЪО
Сэтэнай.

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэу ЦӀей Ибрахымэ ыцӀэкӀэ щытым илофшлэхэр УстэкӀо Мухътар Зэчэрые ыкӀом ышыпху идунай зэрихъожыгъэм фэшӀ гухэкӀышхо ащыхъоу фэтхъаусыхэх.

ГЪАТХЭМРЭ ИОФШIЭНЫМРЭ ЯМЭФЭКI МАФЭХЭР

ГушIуагъор щыIэныгъэм щызэдагощы

Гъатхэмрэ ИофшIэнымрэ я Мафэ игъэкIотыгъэу Мыекъуапэ щыхагъэунэфыкIыгъ. Профсоюзым, партие зэфэшхьафхэм, общественнэ движениехэм ахэтхэм язэIукIэхэр къалэм щызэхашагъэх. Концертхэм культурэмрэ искусствэмрэ ялIыкIохэр, студентхэр, кIэлэеджакIохэр ахэлэжыагъэх.

Мыекъуапэ иурам шхьалэу Краснооктябрьскэм жьоныгъуакIэм и 1-м нэбгырабэ къырыкIуагъ. Къэлэ паркым щызэлукIагъэхэр мэфэкIым зэфыщагъэх. НыбжыкIэхэр къэшъуагъэх, уджыгъэх. Адыгэ Республикэм ипрофсоюзхэм я Федерация итхьаматэу Устэ Руслан зэхыхьэм къекIопIагъэхэм къафэгушIуагъ. Шоу щылэр къадэхъунэу афиуагъ.

Мыекъуапэ иадминистрация ипачэ иапэрэ гуадзэу Мэхъош Рэщыд, республикэм ипрофсоюзхэм ялофшIэхэу Любовь Усачевар, Людмила Пузанковар, Сергей Кошкинэр, нэмыкIхэри къэгущыIагъэх.

Адыгэ къэралыгъо университетым, Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым, искусствэхэмкIэ Адыгэ республикэ колледжым, нэ-

мыкI еджапIэхэм ястудентхэм мэфэкI зэхыхьэр къагъэбаигъ. КIэлэцIыкIу ансамблэу «Пластилиным», Мыекъуапэ ансамблэхэм оредхэр къалуагъэх, къашьохэр къашIыгъэх.

ЯзэфыщытыкIэ щэпытэ

Ащ фэдэ мэфэкIхэм лъэпкхэм язэфыщытыкIэ ащэпытэ. ЦIыфхэр зэфэнэгущош, къэбархэр къызэфалуатэ.

Адыгэ къашьоу «ЗэфакIом» иорэдышъо пчэгум щэжыынчы. Медицине колледжым щеджэхэрэр купышхо хъухэу Iэгутеох, къэшъо дахэм хильэсагъэх. Пшъашьэхэр тинэлъасэх,

дэгъоу зэреджэхэрэм тыщыгъуаз.

Гулэм хэтхэу апэ къэшъонымрэ езыгъэжыагъэхэр урыс пшъашьэх. «ЗэфакIор» зэдырагъаштэзэ къашы. Нэплъэгъу закIокIэ гум ильыр зэраложьы... — ТиныбжыкIэхэм тагъэгущо, — зэдэгущыIэгъур лъэгъэIуатэ Iэгутеозэ Устэ Руслан. ИофшIэгъухэу Гьогъо Хьазрэт, Людмила Пузанковар, фэшхьафхэри студентхэм ахэтых, адэуджых.

— Мамырэу тылэжъэн, тыпсэун тимурат, — къыталуагъ купым хэт пшъашьэхэм. — МэфэкIым гушIуагъо къытфехы...

Адыгэ шъуашэкIэ фэлэгъэ къэшъуакIохэм мэфэкI мафэр лъагъу алэтыгъ. Лъэпкх искусствэм ибаиныгъэ IупкIэу къызэлъахыгъ. Урысыем и Коммунистическэ партия икъутамэу Адыгэ Республикэм щылэм

Гъатхэмрэ ИофшIэнымрэ ямэфэкI зэхыхьэ Зэкъошныгъэм ипчэгущыIэхашагъ. Адыгэ рескомым иапэрэ секретарэу Евгений Саловыр, партием и Мыекъопэ комитет иапэрэ секретарэу Елена Москаленкэр, Адыгэ Республикэм икомсомольскэ организация иапэрэ секретарэу Марина Ситниковар, республикэм и Парламент идепутатэу Валерий Сорокалет, ныбжыкIэхэм ацIэ-кIэ ДзунэжъэкIэ Мурат мэфэкI зэхыхьэм къыщыгушIуагъэх. Гъатхэмрэ ИофшIэнымрэ я Мафэ тарихь мэхъанэу илэр щылэныгъэм зэрэхэмыкIуакIэрэр хагъэунэфыкIыгъ.

Зэхэхьэ гъэшлэгъонхэр, спорт зэлукIэгъухэр республикэм щыIуагъэх.

ЕМТИЛЬ Нурбий.

Сурэтхэр зэхыхьэхэм къащытетхыгъэх.

ФУТБОЛ

Кубокым фэбэнагъэхэм ащыщ

ЦСКА — «Зенит» — 1:4.
ЖьоныгъуакIэм и 2-м Казань щызэдешIагъэх.

Гъатхэмрэ ИофшIэнымрэ ямэфэкI мафэхэм Урысыем футболымкIэ и Кубок «Зенит» къыдихыгъ. Израиль ит адыгэ къуаджэу Кфар-Камэ щапIугъэ Натхьо Бибарс ЦСКА-м щешIагъ. Кубокыр ЦСКА-м къы-

фамыгъэшъошагъэми, финал зэлукIэгъум Бибарс зэрэхэлэжыагъэр гукъэкIыжышIоу илэшт.

Уигъэхьагъэхэм ахэбгъэхъонэу, спортышхом нахь цIэрыIо ушыхъунэу пфэтэлэ, Бибарс!

САХИДЭКЪО Нурбий.

ТыфэгущыIо!

ИскусствэхэмкIэ кIэлэцIыкIу еджапIэу Гьобэ-къуае дэтым щылэжъэрэ **ТЕУЦОЖЬ Марыет** къызыхъугъэ мафэмкIэ ИофшIэгъухэр фэгущыIох. Нэпэ ащ ыныбжэ илъэс 50 мэхъу.

Марыет, гъэтхэ уахътэм фэдэу унэфэу, угу фэбагъэм ыгъэчэфэу, псауныгъэм ущымыкIэу ущылэнэу, уибын-унагъо ышхьагъ бэрэ уитынэу тыпфэлъаю.

Теклоныгъэм и Мафэ ипэгъоклэу

Дэрбэ Мухьдин Мыхьамчэрые ыкъор

Сятэжъу Дэрбэ Мухьдин Мыхьамчэрые ыкъор 1918-рэ илъэсым мэлылфэгъум и 4-м Ленинхьаблэ щыпсэурэ мэкъумэщылэ унагъом кыхьухьагъ. 1937-рэ илъэсым Адыгэ клэлэгъэджэ училищэу Краснодар дэтыгъэр кыуухыгъ, етланэ Краснодар краим иткыутырэу Городскоим хысапымклэ щыригъэджэжэ.

1939-рэ илъэсым Дзэ Плъыжым къулыкъур щыхьынэу дащыгъ. 1940-рэ илъэсым кышчыулагъэу Лепельскэ (нэужым Череповецкэклэ еджагъэх) дзепехотнэ училищым икурсантыгъ. Лейтенантыцлэр илэу 1941-рэ илъэсым аркыуухыгъ.

Игукъэкыжхэм ащыщ пычыгъу: «Заор макло. Минометнэ взводом икомандирэу сагъэнэфагъ ыкли Темыркхьоплэ фронтым, Ржевскэ лъэныкъомклэ, сагъэкуагъ. Зэо пхьашэхэр маклох, пыир, Москва ыштэ шлоигъош, ышэ икыгъ. Чыиэшху. Иашэ хэмытэу тызэжэхэбанэуи кыхьэкы. Взводым икомандирэу М. М. Дэрбэм «В атаку!» зилоклэ, алэу кыдащэжэхэр дэтыкыгъэхэм (окопхэм) къадэщытыгъэх. Зэолхэм, зым — лэхьомбицл, адрэм — лэхьомбитф, лэхьомбий къэзгъэлыгъоштыгъэхэри кыхьэкыщтыгъэх. Ащклэ кьаломэ ашлоигъуагъэр сабыибэ зэрыс унэгъо лужьухэр кызырэхэрэр ары».

Ржев дэжэ шыклогъэ зоухэм ащыщ горэм Дэрбэм ышхьэрэ ыльахьорэ кышчыулагъагъэх. Чыиэу градус 40 фэдиз щылагъ, сыхьат зауэрэ зыкымышлэжъэу осым хэлыгъ. Зичэзыу илыгъор зытеклым, медсестрахэм гу лъатагъ къаукыгъэклэ алытагъэхэм жьы къэзыцэрэ клалэу ахэлым. Итхьабылхэм чыилэр лъэшэу ягоуагъэти бэрэ сымэджэхэм ачлэлын фаеу хуыгагъэ. Къызелэзэхэ нэужым етлани заом лухьажыгъагъ.

1942-рэ илъэсым, частэу зыхэфэгъагъэр зызэхэгъэкыжым, ыкли улагъэу телхэм нахь кыфырагъашлэ зэхум, Сыбыр дзэ коим илоф фагъази, къелэзагъэх, етланэ «Выстрел» зыфилорэ курсхэм ащеджэнэу агъэклогъагъ. Курсхэр кызеухым ыуж Красноярскэ щылэ минометнэ полкым агъагло, минометнэ батальоним иадьютант шхьалэу агъэнафэ. 1943-рэ илъэсым шэклогъум кышчыгъэжыгъагъэу 1945-рэ илъэсым жьоныгъуаклэм нэс еджэплэ-минометнэ батальоним ипэцагъ.

Заор зауухым а полкыр зэбгырагъэкыжыгъагъ. Капитанэу М. М. Дэрбэр лъэсидзэ частым ипащэу, етланэ кьалэу Иркутскэ дэт Дзэ авиационнэ-техническэ училищым курсант ротэм икомандирэу агъэнафэ. Подпол-

ковникицлэр илэу батальоним икомандирэу мэхьу. 1965-рэ илъэсым узэу илэм кыхьэклэу къулыкъум кыхьэкыжыгъ.

Ау мамыр щылаклэми Мухьдинэ ылэ зэтэдзагъэу щысыгъэп. Кьалэу Оренбург дэт экономическэ техникумыр дэгъу дэдэклэ кыуухыгъ, лъэныкъо зэфэш-

хьафхэм пэщэ лэнатлэхэр ащызэрихьагъэх. 1993-рэ илъэсым Оренбург щыпсэуштыгъэ М. М. Дэрбэр дунаим ехыжыгъ, ифэшшошэ лотхьабзэхэр дызэрахьэхэзэ а кьалэм шагъэтылпыжыгъ.

ЛЪЭЦЭРЫКЪО Рустам.

Сурэтым итхэр: **М. М. Дэрбэмрэ иунагъорэ.**

Шъхьэлэхьо Абу

Щысэ зытырахырэ клэлэгъадж,

Шъхьэлэхьо Абу ригъаджэхэрэмрэ

лэубытылэу щыщытыгъэр лофшлэнымрэ цыфхэм ишхьэклафэ афэшлыгъэнымрэ. Джауштэу нымрэ тымрэ ялфыгъэхэр лофшлэкло-еджэкло лэпэлэсэхэу аплугъэх.

Гъэшлэгъоныр шлэныгъэлэжэ ыкли общественнэ лофышлэ цлэрылом иапэрэ тхыгъэ хэку гъэзетэу «Социалистическэ Адыгем» (джы «Адыгэ макъ») илъэс пшыкыуэ нахь ымыныбжъэу кызырэхьыу-тыгъагъэр, ар егъэжэплэшлэ-лъэпэмафэу зэрэфэхьуагъэр ары.

Непэ Шъхьэлэхьо Абу Мыекъуапэ щэпсэу. Итхыгъэхэм купкышхо акло-цыль, лэпылэгъушлх. Адыгэ кьэралыгъо клэлэгъэджэ институтым илъэс 17-рэ лоф щылагъ, ащ

ишлуагъэклэ научнэ-педагогическэ кадрэу анахь зэчый инзилэхэм ахалытэу хуыгагъэ. Ащ студентхэм, лорлуатэмрэ литературэмрэ аригъашлэщтыгъэ кьодыеп, ащ даклоу еджаплэм зэрэцэбгъэджэнхэ фаеми фygасэщтыгъэх. Ащ фэшхьафэу изакъоу ыкли гъусэхэр илэхэу гурыт еджаплэхэм апае адыгэ литературэмклэ ипрограммэ зэхигъэуцуагъ, учебникэу пчъагъэрэ икларыклэу кытрадзэжыгъэхэр ытхыгъэх. Джы кызынэсыгъэми апшэрэ гъэсэнныгъэ зышарагъэгъотрэ университетми альэлэсы.

Мэлылфэгъу мазэу дунаим идэхэгъум Шъхьэлэхьо ллакъоу Очэпщы щыпсэурэм гушлогъошхо къафэкуагъ, хахьоял, зэшхьэгъусэхэу Адышэсрэ Гупсэрэ шъэожьыи цыкылуаунагъо а мазэм и 19-м, 1929-рэ илъэсым кыхьухьагъ, ащ Абубэчырклэ еджагъэх.

Ицкылугъом кышчыклэзэагъэу шэн-хэбзэ-зэхэтыклэ шлагъохэр зэрылэ адыгэ унагъом щаплурэ шъэожьыер зыкырыпллэу, ащ щысэтехыплэу илагъэр зэфагъэрэ шыпкыагъэрэ зыхэллыгъэят ары. Унэгъо лужьоу Абу кызырэхьыуагъэм лъапсэу,

Гуманитар ушэтынхэмклэ Адыгэ республикэ институтэу Т. Кларэцэм ыцлэклэ щытым литературэмклэ иотдел илъэс 20-м ехьу ипащэу научнэ-зэхэцэн, ушэтын лофышхохэр щызэшлуиухыгъэх. Ащ инаучнэ лофшлэнклэ анахь шхьалэу ылытэрэр ыкли ыналэ зытыригъэтырэр тхылыш хьурэ «Адыгэ литературэм итарихь» адыгабзэклэ кыдэгъэкыгъэныр ары. Апэрэ тхылыр 2006-рэ илъэсым шлэныгъэлэжъхьэу Агъырджэнэкъо Симхьанрэ Шъхьэлэхьо Дарикорэ игъусэхэу АР-м итхылытэ дэдэаплэ кышчыдэклэыгъ.

ло хэмылыгъэу Шъхьэлэхьо Абу шлэныгъэ куу, гурышэ-гупшысэ хэхыгъэ гъэнэфагъэ зэрилэр, лофыгъо инхэм язэшлохын зэрэфэхьазырыр къэлэгъуагъ. Адыгэ лъэпкъым игушхьэлэжыгъэ игуэокло-ушэтэкло — тхаклом икълэмпылэ кыпыкыгъэхэр адыгэ тарихьымрэ литературэмрэ ялофыгъо зэфэшхьафхэм афэгъэхьыгъэх. Ахэр кьалэхэу Краснодар, Налчык, Черкесскэ, Москва, Мыекъуапэ къащыхаутырэ научнэ академическэ ыкли энциклопедическэ журналхэм къадэхьагъэх.

Къэлогъэн фае, литературэмклэ отделым щылэжъэрэ шлэныгъэлэжъхьэм зишлуагъэ илъэсипшл пчъагъэхэм языхьэкыгъэр, зыгъэхьазырыгъэхэр Абу

ары. Ахэр Мамый Руслъан, Цэшлэ Шамсэт, Шъхьэлэхьо Дарико, Агъырджэнэкъо Симхьан, Жаклэмыкъо Зарим, Шэкло Мир, Шэуджэн Тэмар. Зэклэми Шъхьэлэхьо Абу лъэшэу ыналэ кыптэт, «тхьауегъэпсэушхо» етлоныри кылыжыгъ. Ащ бэрэ кытылорэ, зэрыгъозэрэ гушылэ щэрыор: «Шлагъэхэр мымэклэнкли мэхьу, ау джыри шлэгъэн фаеу кытпыщылыр нахьыб».

Егъэджэн-плуныгъэ лофшлэным илахьышлу хышхьэу, ар шлэныгъэлэжэ инэу зэрэщытым дыкыгъоу, зы мафи дэмызэу, общественнэ лофшлэнхэр зэригъэцаклэрэр ары. Ащ фэдиз фызышлокыным ищыклогъэ кьуачи, акылы, шэн теубытагыи зыхегъотэжых!

ШЭКИО Мир.

Филологии шлэныгъэхэмклэ кандидат.

Хэтрэ цыфыи идунэеппыкыкы лъэпкъ хабзэхэм, унагъом, еджаплэм, цыфэу зылуагъэхэм кьагъэнафэ, апсыхьэ. Насыпыгъэу зыфэсэлэгъужыи профессорэу, филологии шлэныгъэхэмклэ докторэу, тхаклоу Шъхьэлэхьо Абу сызэрэригъэджагъэр ыкли лоф дэсшлэнэу зэрэхьуагъэр.

Абу ыцлэ къепломэ, зымышлэрэ адыгэ щылэу сэлэрэп. Ащ игупшысэ куу, ипсэлэ дахэ, игушылэ щэрыо, ишлэныгъэ

гъунэнчэ тэ, ригъэджагъэхэм, ренэу тищысэтехыпл. Адыгэ литературэм иегъэджэнклэ учебникхэм къащыулагъэу, ушэтын монографии инэу илэхэмклэ ухыгъэу, адыгэ литературэ шлэныгъэм купкы фишлыгъ, члэ зымылэ дышэ конэу фэхьуагъ.

Адыгэ усакло е тхакло ыцлэ кьелогъуай атхыгъэмэ Шъхьэлэхьо Абу къатемыгушчылагъэу, афэшшошэ уасэ кьаримытыгъэу. Фольклорым ыкли литературэм яхьыллэгъэ статьяхэм адыгэ художественнэ гупшысаклэр, псэпаклэр ащегъэунэфы, литературэм игъэхьагъэхэм, щыклагъэу фэхьухэрэм альэпллэ. Адыгэ литературэм икритикэ, егъэджэн программэм кызыэрэдилытэу, адыгэ филологиемрэ культурэмрэ яфакультет щеджэрэ студентхэр щыдгъэгъуазэхэ зыхьуклэ, Шъхьэлэхьо Абу илофшлагъэхэр апэрэ сатырым щытых. Ахэр «Хэхьонныгъэм илъэоянэхэр», «Сатырхэм якъэхьукы», «Шыпкыагъэр — шэтэпкъэ», «Мыкыосэрэ жьуагъохэр», «Лъэпкъ шлэжым иджэныкы машу» ыкли нэмыкыхэр.

Шъхьэлэхьо Абу клэлэгъадж! Ащ илекции пэпчэ плуныгъэгъэсэпэхьыдэу щыт. Узыплурэр изекыуакы, ишэн гъэтылпыгъ, игушылэ щэрыо, иадыгагъ! Адыгэ кафедрэм лут клэлэгъаджэхэм ыкли студентхэм ацлэклэ

ТВОРЧЕСКЭ ЗЭИУКИЭГЪУ

Музыкэм, лъэпкъ орэдым ялъэшыгъ

Шылыныгъэм игъэпсаклохэр, ащ зиклоцлэпс хэлхэр кытклэхуэхэрэ ныбжьыклэхэм ягъэшіл-гъэным мэханэ ил. Шысэшлур сыдигъокли цыфым зыкыгъотыным фэларышлэ. Ар кыдалытэзэ, Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ тхылъеджаплэ илофышлэхэм шылыныгъэ лъэныкыо зэфэшхьафхэмкӀэ гъэхъагъэхэр зилэ цыф зэфэшхьафхэр кырагъэблагъэх, лъэужыклэхэмрэ гъашлэр изышыкыгъэхэмрэ гуцылэгъу зэфашых.

Мэлылфэгъум и 28-м, 2016-рэ илъэсым тхылъеджаплэм цыфыр чӀизыгъ — искусствэр сэнэхъат лъагъо зыфэхушт ныбжьыклэху АКУ-м искусствэхэмкӀэ и Институт, искусствэхэмкӀэ Адыгэ республикэ колледжэу У. Тхьабысымым ыцӀэ зыхьырым ястудентхэр, якӀлэегъаджэхэр, тхылъеджаплэхэм ялофышлэхэр, тхылъеджэхэр ащ шылагъэх. Ахэм яхъэклагъ Урысыем изаслуженнэ, Адыгэ Республикэм илъэпкъ артисткэу, Адыгеим и Къэралыгъо академическэ ансамблэу «Ислъамыем» иорэдыло шхьалэу Хьокло Сусанэ.

Хьокло Сусанэ Теуцожь районым ит псэуплэу ПсэкӀупсэ мэлылфэгъум и 1-м, 1971-рэ илъэсым кызышхуыгъ. Классиер кызыеухым, 1986-рэ илъэсым Сусанэ МыекӀопэ муз-

училищым иорэдыло къутамэу Даутэ Сарыет Щэбанэ ыпхъум икласс чӀэхъагъ. ЧӀэхъагъу ушэтынхэр ытызэ, училищым (джы искусствэхэмкӀэ колледжым) икӀлэегъаджэху Пэнэшъу Расисэрэ Даутэ Сарыетрэ пшъэшлэ ныбжьыклэм мэкъэ къэбзэ лъэ-кыхъагъэ зэрилэм гу лъатагъ. Сусанэ музыкэ еджаплэм щеджагъэу, теориер ышлэу, музыкэ лэмэ-псым горэм кыригъалоу шытыгъэп. Ау ащ пачэ къэмынэу Тхьэм мэкъэ дэхэ дэдэу кыритыгъэм икӀоу лӀф дэшлэгъэныр, кӀлэегъаджэхэм игъоу алъэгъуыгъ.

1990-рэ илъэсым училищыр кылуыгъ, къэралыгъо ушэтынхэр аты зэхъум комиссиер хэсыгъэ Адыгэ къэралыгъо филармонием ипащэ гу кылытагъ ыкӀи джащыгъум зэхашщыгъэ ансамблэу «Ислъамыем» лӀф щилӀэнэу

ригъэблагъагъ. Джащ кыщегъэ-жагъэу непэ кы-нэсыжъэу Сусанэ зы лӀфшӀлӀэ чы-плэ лутэу лӀф ешлэ, илофшӀлэн тхылы зы тхыгъэ закӀу дэ-тыр — ансамблэу «Ислъамыем» иартист-орэдыл.

Мы мазэм «Ислъамыем» имэфӀкл дахэ, зызэхашагъэр илъэс 25-рэ зэрэхуыгъэр игъэ-кӀотыгъэу тиреспублики, къош республикэхэм ацагъэмэ-фӀкыгъ. Ансамблэм лъэпкъ орэдыжхэм, лъэпкъ музыкэм икӀлэуегъагъэ лӀфшӀхоу ышлэрэр иконцертхэм ахэолъагъо, ащ ипащэу Нэхэе Аслъан ыкӀи коллектив хуупхэм хэт артист пӀпчэ шхъащэ зыфӀуагъэшлэ.

Орэдыр, музыкэр уусыгъэми, ар мэкъэ икӀу дахӀклэ къэзылӀон артист щымылэмэ, орэдым тамэ ыгъотыштӀ. «Ислъамыем» ипрограммэ зыгъэ-лъэшырэ, ымэкъэ жьынчкӀэ цыфхэр зыгъэрэзэрэ ыкӀи зы-лӀызыщэрэ орэдыл Хьокло Сусанэ. ОрэдылӀонымкӀэ Тхьэм кыритыгъэ мэкъэ дэхэ дэдэу илэр зэрилӀэкӀлэу иадыгэ лъэпкъ, иреспубликэ афегъэлажэ.

Адыгэ орэдыжхэм лъэпкъым ышхъэ кырыкӀуагъэр зӀклэ ахэткӀухъагъ, ахэм ямэкӀамэхэр гучӀэ мэкъэ лъэшы. Ахэр кылыорэ къодыер армырӀу, еж Хьокло Сусанэ кыдэхуыгъэ шыпкӀэх, щыщ хуыгъэх. НыбжьыклӀу ансамблэм хэхъагъ, зыкыщыгъотыгъ. ЗэхэгушылӀ-гъум ащ фӀгъэхыгъэу Сусанэ кыщылуагъ: «НэмыкӀ сэнэхъаткӀи, нэмыкӀ лӀфшӀлӀэ, нэмыкӀ мылӀукӀи «Ислъамыер» сфӀэхожьыштӀ. Сэ кыистегъэ-псыхъэгъэ музыкэр, орэдхэр сфитхыгъэх тыхудожественнэ лӀшхъэтетӀу Нэхэе Аслъан джащ пачэ, орэдым зыкыщыз-гъотынымкӀэ кысфӀишлӀагъэм пачэ «тхъауегъэпсэу» есӀо».

Творческэ зӀлуклӀэгъоу сы-хъатым ехурӀэ кӀуагъэр зы такыкӀэу чъагъэ. ЗӀлӀашлӀэр артисткэу Хьокло Сусанэ игъэ-псыкӀэ-шыкӀӀӀи, игушылакӀӀи, игушысэ хабзӀкӀи, ымэкъэ дэхэ

дэдӀкӀи узыфещэ, уеумэхъы. ШыкӀашлӀу, лӀуш, орэдым псэ кыпегъаӀӀэ. Цыф гъэшлӀгъоным лӀфшӀхъабзэм хэлажӀэхэрэм уп-чӀэ зэфэшхъафыбэ ратыгъ, джэуап кӀӀкӀ гурылӀогъошлӀухэри агъотыгъэх.

Къэралыгъо ансамблэу «Ислъамыем» къош республикэхэм, Урысыем икӀэлэ, чыплӀэ зэфэшхъафхэм ямызакъоу, лӀкыб къэралыгъуабэмэ ясценэхэм иконцертхэр кызэращытыгъэр, Тыркуем бэдӀдэрэ зэрӀкӀуагъэ-хэр, ау Грецием, Польшэм, Германием, Сирием, Иорданием зэ-ращылагъэхэм лъэпкъ орэдымкӀэ гупшысэ инхэр кызэрагъэушы-гъэм, грек лъэпкъыр уехӀоп-сэнэу зимузыкэ зикӀсэ дэ-дэу, тыдӀкӀи чӀэчи мафи ар зэрӀчылӀурэм уехӀопсэнэу зэрӀчытым кӀигъэтхыгъ. ЗӀлу-кӀэгъум хэлажӀэхэрэм яшӀоигъо-ныгъӀӀӀ, Сусанэ «ГощӀэгъым игъыбзэ», нэмыкӀ орэдхэри кылуагъэх.

Лъэпкъ тхылъеджаплэм ипа-щэу КъыкӀ БӀлэ зӀлӀашлӀэрэ композиторӀу Нэхэе Аслъан адыгэ лъэпкъ искусствэм игъо-гушхо «ИслъамыемкӀэ» зэрӀп-хырищыгъэр, ансамблэр щы-зыгъалӀу языгъашлӀэрэр Хьокло Сусанэ, ащ хэт артист лӀпӀа-сэхэр арӀу зэрӀчытыр игушылӀэ щыкӀигъэтхыгъ, зипӀӀӀ кол-лективым ыцӀӀкӀэ Сусанэ нэ-пӀеплӀ шӀухъафтын ритыгъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.
СурӀэтыр лӀшъынэ Аслъан тырихыгъ.

ыныбжъ илъэс 87-рэ хуыгъэ

тхакӀо, шӀэныгъэлэжъ

илофшӀэгъухэмрэ кыралуалӀэхэрэр:

уимэфӀкл мафэ пачэ сыпфӀэгъушӀо! Узыр бзӀаджэрэ кыыомыкӀоу, гукъаорэ гукӀаерэ уимылӀу илъэ-сыбэ бгъэшлӀэнэу пфӀэтӀо!

ХЪАМЫРЗӀКЪО Нуриет.
Адыгэ филологиемрэ куль-турэмрэ яфакультет идекан.

ШхъэлӀэхъо Абу шӀэныгъэ-лэжъ цӀэрылӀошху, адыгэ лъэ-пкъыр зэрыгушхорэ цыф. Ады-габзэм, литературэм, адыгэ культурэм якъэухъумаӀу. Адыгэ лъэпкъым зӀпымыоу фӀлажъэ. ШхъэлӀэхъо Абу ымэкъэ жьынч, ижӀбзэ дахэ, игушы-лакӀэ студенти кӀлэегъаджӀи ящысӀетехыпӀ. лупкӀэу, узӀлӀпищӀу икӀӀотакӀлэ зэрӀчытым адыгэ литературэм, ащ дакӀоу ады-гэхэм ятарихъ, хӀэкӀум къары-кӀуагъэр, шӀэн-гъӀпсыкӀэ, зекӀо-кӀэ-шыкӀэ дахэхэр адыгэ псӀэ-ум алыгъӀэлэсын елъӀкы.

Ригъэджагъэхэр непэ кӀлэ-егъаджӀэх, шӀэныгъэлӀэхъых, ра-диом, телевидением ялофышлӀэх. ШӀэныгъэлӀэхъ цӀэрылӀошху ШхъэлӀэхъо Абу ахэм непи ящысӀетехыпӀ.

ШхъэлӀэхъо Абу илъэс пчъа-гъэм адыгэ литературэмкӀэ кӀлэегъаджӀэхэм лӀпылӀэгъушху ял. Литературэм зэрӀеджӀштхэмкӀэ программэхэм язэхӀгъэ-уцон, ащ дакӀоу адыгэ лите-ратурэм зэрӀеджӀштхэ тхылъ-хэм ягъэхъазырын лӀф адешлӀ. Адыгэ литературэмкӀэ апэ-

рэ къэралыгъо гъэсэнэгъэ шап-хъэхэр ШхъэлӀэхъо Абу ыгъэ-хъазырыгъэх. Ащ дакӀоу класс пӀпчэ зӀджӀэнхэ фӀэ тхакӀохэр, тхыгъэхэр (произведениехэр) ыгъэунэфыгъэх.

ШхъэлӀэхъо Абу адыгэ ли-тературэм реджӀэнху учебник-хэр ытхыгъэх, хрестоматиехэр зэхигъэуцуагъэх.

Ежъ жабзӀу лӀулым тетӀу иучебникхэри итхылъхэри уяджӀнкӀэ псынӀкӀэх, гурылӀогъо-шлӀу. Программнэ произведе-ниеу заджӀэхэрэм ыкупкӀ кы-лотыкыгъэу, гурылӀогъошлӀу учеб-никхэм къащеты. лӀпылӀэгъу шлагъох я 9 — 10-рэ клас-схэм апае ытхыгъэ учебник-хэр. Уапашхъэ итӀу кылуа-тӀэрэм фӀд ащ итхылъхэр. КӀлэегъаджӀи кӀлэеджакӀуи гухӀахъо хагъуатӀу, къафӀп-сынӀкӀэу итхылъхэм лӀф адашлӀ. КызтегушылӀэрэ произведени-ехэм ахэт геройхэм ягъӀпсы-клэхэм, ежъ ащ еплӀыкӀэу афы-рилӀэм къапкырыкызэ ныб-жьыклӀэхэм ядунӀееплӀыкӀэ, яз-хэшылӀ зыкыригъӀэлэтынӀм дӀла-жӀэ, зекӀокӀэ-шыкӀэ-гъӀпсыкӀэ дахэхэм афепӀлӀух.

Литературэм иегъӀджӀнкӀэ шыкӀэ-амалӀу итхылъхэм къа-щитыхэрэр кӀлэегъаджӀэхэмкӀэ лӀпылӀэгъушлӀух.

ШхъэлӀэхъо Абу кызыщыху-гъэ мафӀэмкӀэ сыфӀэгъушӀо. Псау-ныгъэ пытӀэ илӀэнэу, ибын-унагъо

датхӀэу, пхьорӀэлф-кьорӀэлф-хэм агъэразӀу, агъэгушху бэрэ ашхъагъ итынӀу; игупшысэ куухэр ымэкъэ жьынч къӀокӀлэ дахӀклэ кӀлэеджакӀохэм, кӀлэ-егъаджӀэхэм, шӀэныгъэлӀэхъхэм алыгъӀэлэсӀу, адыгэ лорылуатӀэм, бзӀэм, литературэм, тарихым заригъэушӀомбгъоу илъэсыбэрэ адӀлӀэжӀэнэу фӀсӀо.

СИТИМЭ Сар.
Гуманитар ушӀэтынхэмкӀэ Адыгэ республикэ институ-тым илофышӀ, филологие шӀэныгъэхэмкӀэ кандидат.

ШхъэлӀэхъо Абу АдышӀс ыкӀор адыгэ лъэпкъым ианахъ цыф еджӀэгъэ-гъэсагъэхэм ащыщ. КӀлэегъаджӀ. АпшӀэрэ еджаплэм щыригъэджагъэхэм зӀклӀэми адыгэ литературэмрэ фольклорымрэ агухэр кыфи-гъэушыгъэх, якӀласӀу ышлыгъэх. Ахэм къахӀкыгъ кӀлэегъэджэ сэнэхъатым щытху хӀӀӀэу ры-лажӀэхэрэр, къахӀкыгъ нӀб-гырабэ адыгэ литературэмрэ фольклорымрэ шӀэныгъэмкӀэ те-лӀэжыхъэхэрэр. Къэралыгъо цыф. Къэралыгъо пшӀӀэрыл лӀджӀи зӀшулӀихынӀу хуыгъэ. Хэ-сашхъэхэм итхъаматӀу кыых-кыгъ. ШӀэныгъэлӀэхъэу зилӀэ-жъакӀэ анахъ щытхуцӀэ лъа-плӀэхэмкӀэ хагъэунафыкыгъэмэ ясатырӀ хэт. СилофшӀӀэгъу. УилӀэжӀӀӀо куп ащ фӀдэ цыф хэтыныр зымыуасэ щылӀп.

КӀокӀӀэххо кыпхелъхъэ, уасэ кыпфарегъэшлӀ. А зӀпстӀу-мэ акылуыр Абу сянӀш гупсӀу АскӀэр зэринынбджӀэгъуыгъэр ары. АрӀуцтӀу зэрӀчытыгъэр кыкӀэ-сымыгъэтхыгъгъэмэ, идунай зы-хъожьыгъэ, джӀэнӀт лӀхыыл Тхьэм ышлын сянӀшӀу илъэ-сыбэрэ кӀлэегъэджагъэм кыс-фигъӀэгъуштыгъӀп. Абу лъы-тэныгъэ ин дӀдэ фашы. Адыгэ-мэ янӀпӀэрэ тарихъ дышӀӀӀпкӀэ ыцӀэ хэхъыхъагъ. Бэ кызы-дэхуыгъэ цыф. Псауныгъэ пытӀэ илӀу, жьышхъэ мафӀу игуп-сэхэм тӀри гъэ минрӀэ ижъау тычӀӀэтынӀу сыфӀэхъоху.

ТӀУ Нуриет.
БзӀшӀэныгъэлӀэхъ, гумани-тар ушӀэтынхэмкӀэ Адыгэ республикэ институтым ишӀэныгъэ секретарь.

Абу..! ЛӀлӀшӀэгъум кытыгъэ цыф!

Абу..! Адыгэ лъэпкъым ынап! Абу..! Адыгэ лъэпкъым икӀэ-щакӀу!

ШхъэлӀэхъо Абу Адыгэ Рес-публикэм имызакъоу, тызыщып-сӀурӀэ Урысыеми, лӀкыб къэ-ралхэм ащыпсӀурӀэ адыгэхэм дӀгъу дӀдӀу ащызӀлӀашлӀэр шӀэныгъэлӀэхъышху.

Абу игушылӀэ пӀпчэ мэхъ-нэ гъӀнӀфагъэ ил. Ащ игу-щылакӀэ зымы кыкӀилӀотыкы-жын ылъӀкыштӀп, ар зы лӀ-шӀӀэгъум зы цыфӀу кытыгъэ-хэм ащыщ. ИгушылӀэхэр чаных, зыщыщылагъэм щӀрыох, псых-агъэх ыкӀи художественнэ зэ-

гъӀпшӀэн шыкӀэ-амалӀу ыгъэ-федӀэрэр гъунӀнӀч. Ахэм зӀклӀэми ежъ игупшыси, игулыты, илу-шыгы, игубзыгъагы, ищылакӀи, игукӀэгъуи, ишулӀӀэгъуи, ищы-фыгъэ зекӀуакӀи ахӀолъагъо.

ЗӀклэ мы ыпшӀӀӀэ зигуыгъу кӀӀтшыгъэр хэшыпыкыгъэ чы-лӀпхъацӀу цыфхэм ахигошагъ. Ежъ шӀоу ылуагъэр, ышлагъэр, ишӀӀэныгъу цыфхэм ахигоша-гъэр фӀбӀэгъуагъэх. Ащ ригъэ-джагъэхэри, ригъаджӀэхэрэри, илофшӀэгъухэри, кызыхӀкыгъэ чыли, лӀакъуи, ищылӀэныгъэ гъогу ыпӀэ кыщыфагъэхэр зӀклэ на-сыпышлӀоху сэлъытӀ. Абу «си-кӀлӀэегъэджагъ», сыригъэджагъ» олоклӀэ, сӀэ, сишлӀошкӀлӀэ, икӀу-рӀп, «Абу адыгэ лъэпкъым икӀэ-лӀегъадж» пӀомэ нахъ тӀрӀэ-зын фӀае. «Абу» зыпӀокӀлӀэ, къэ-пӀощтыр кӀӀпӀуагъ..!

Абу сӀд фӀдэ гушылӀэ дӀ-хабэ фӀӀпӀуагъэми, егъӀыгъащэ хуыштӀп, сыда пӀомэ ахэр зӀклэ кылыжыгъэх. Цыфым кы-лӀэжыгъэр игъом нӀбгъӀэсын фӀае, класэ умышхуным пачэ.

ШхъӀӀӀӀӀӀ инрӀэ лъытэныгъэ-шхорэ зыфӀӀшӀырӀэ Абу Ады-шӀс ыкӀом имэфӀкл мафӀклӀэ, тӀэ, ригъэджагъэхэмкӀэ, тыгу кыддӀӀӀу тыфӀэгъушӀо! ПсынӀ-кӀӀӀч мычӀакъоу ишӀӀэныгы, игулыты къаӀимычӀу, псау-ныгъэ пытӀэ илӀу, илъэсыбэрэ псӀӀӀӀӀу фӀэтӀо!

КӀӀСЭБЭЖЪ НӀфсӀт.
Адыгэ къэралыгъо универ-ситетым зэхӀуытӀгъэ лӀ-фыгъохэмкӀэ инаучнӀ-ушӀ-тӀӀо институт бзӀтӀлӀшӀӀэ-гъэмкӀэ и Лабораторие илофышӀ.

1941 — 1945-рэ илъэсхэм щылэгъэ Хэгъэгъу зэошхом Теклоныгъэр кызыщыдахыгъэр илъэс 71-рэ зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэ Иофтхьабзэу зэрахьаштхэр

Мазэмрэ, мафэмрэ	Уахътэр	Иофтхьабзэр зыфэдэр	Иофтхьабзэр зыщыклошт чыплэр
Мэлылфэгъум и 22 — жьоныгъуаклэм и 9-м	10.00 — 12.00	Урысые патриотическэ Иофтхьабзэу «Георгиевская ленточка» зыфиорэр	Адыгэ Республикэм икълэхэмрэ ирайонхэмрэ ямуниципальнэ образованиехэр
Жьоныгъуаклэм и 1 — 8-м	10.00	Адыгэ Республикэм икълэхэмрэ ипшъашъэхэмрэ теннисымкӀэ язэ-нэкъокъу шъхъэхыгъ	къ. Мыекъуапэ, Адыгэ республикэ стадионыр
Жьоныгъуаклэм и 1 — 31-м	15.00	Социальнэ фэло-фашӀэхэр зыгъэцӀклэрэ стационар учреждениехэм, мафэрэ зыдэщылэхэрэ отделениехэм къагъэлъэгъоштхы	Адыгэ Республикэм икълэхэмрэ ирайонхэмрэ ямуниципальнэ образованиехэр
Жьоныгъуаклэм и 2 — 8-м	14.00	ШахматымкӀэ ветеранхэм якъэлэ турнир	къ. Мыекъуапэ, шахмат клубыр
Жьоныгъуаклэм и 4-м	11.00	Адыгэ Республикэм и Лышхъэ Хэгъэгъу зэошхом хэлэжъагъэхэр ригъэблэгъэштхы	къ. Мыекъуапэ, Адыгэ Республикэм и Правительствэ зычӀэт унэр
Жьоныгъуаклэм и 4-м	11.00	КӀэлэцӀыкӀухэм ятворческэ Иофшлагъэхэр зыщызэхэуьгоегъэ тхылъэу «Великая Отечественная война в памяти моей семьи» зыфиорэм илъэтегъэуцу	къ. Мыекъуапэ, Адыгэ республикэ кӀэлэцӀыкӀу библиотекэр
Жьоныгъуаклэм и 4 — 9-м	11.00	Социальнэ фэло-фашӀэхэр зыфагъэцӀклэхэрэм апае Иофтхьабзэ игъэкӀотыгъэхэр	Адыгэ Республикэм икълэхэмрэ ирайонхэмрэ ямуниципальнэ образованиехэм яучреждениехэу социальнэ фэло-фашӀэхэр зыгъэцӀклэхэрэ
Жьоныгъуаклэм и 4 — 9-м	10.00	1941 — 1945-рэ илъэсхэм щылэгъэ Хэгъэгъу зэошхом хэлэжъагъэхэр республикэм исоциальнэ фэло-фашӀэхэр зыгъэцӀклэрэ гупчэхэм яфэ-ло-фашӀэхэр зыфызэхашъэхэрэм адэжъ кӀоштхы ыкӀи афэгъушӀоштхы	Адыгэ Республикэм икълэхэмрэ ирайонхэмрэ ямуниципальнэ образованиехэр
Жьоныгъуаклэм и 5-м	10.00 11.30 12.00 12.15	Тхылъ къэгъэлъэгъонхэу «От Бреста до Берлина», «Прикасаюсь сердцем к подвигу», «Лишь память сердцу говорит», «Победы немеркнущий свет» зыфиорэхэр	къ. Мыекъуапэ, Адыгэ республикэ кӀэлэцӀыкӀу библиотекэр
Жьоныгъуаклэм и 5-м	12.00	Къэгъэлъэгъонхэу «Этот День Победы» зыфиорэр кызылэуахышт	къ. Мыекъуапэ, Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ музей
Жьоныгъуаклэм и 6-м	10.00	Зыщызэогъэхэ, тарихьым епхыгъэ чыплэхэм ветеранхэр ащэштхы, дзэкӀолӀхэм якъэхэм къэгъагъэхэр акыралъхьаштхы	Адыгэ Республикэм икълэхэмрэ ирайонхэмрэ ямуниципальнэ образованиехэр
Жьоныгъуаклэм и 6-м	12.00	1941 — 1945-рэ илъэсхэм щылэгъэ Хэгъэгъу зэошхом Теклоныгъэр кызыщыдахыгъэр илъэс 71-рэ зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэ мэфӀкӀ зэлукӀэмрэ концертымрэ	къ. Мыекъуапэ, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние
Жьоныгъуаклэм и 6-м	12.00	МэфӀкӀ концертэу заомрэ Иофшлэнымрэ яветеранхэр кызырагъэблэгъэштхэр	къ. Мыекъуапэ, искусствэхэмкӀэ Адыгэ республикэ колледжэу У. Тхьабысымэм ыцӀклэ щытыр
Жьоныгъуаклэм и 6-м	12.00	Зэдэгъушылэгъоу «Людам память нужна, как бы трудно им не было с нею» зыфиорэр	къ. Мыекъуапэ, Адыгэ республикэ ныбжьыкӀэ библиотекэр
Жьоныгъуаклэм и 6-м	15.00	Мафэрэ социальнэ фэло-фашӀэхэр зыщагъэцӀклэрэ отделениехэм якӀуалӀэхэрэм апае дзэкӀолӀ ордэхэм яфестиваль	Адыгэ Республикэм икълэхэмрэ ирайонхэмрэ ямуниципальнэ образованиехэр
Жьоныгъуаклэм и 6-м	15.30	ИскусствэхэмкӀэ Адыгэ республикэ кӀэлэцӀыкӀу еджаплӀэу К. Лъэцэрыкъом ыцӀклэ щытым щеджэхэрэм яконцертэу «Сияй в веках, Великая Победа...» зыфиорэр	къ. Мыекъуапэ, искусствэхэмкӀэ Адыгэ республикэ кӀэлэцӀыкӀу еджаплӀэу К. Лъэцэрыкъом ыцӀэ зыхьырым изалышху
Жьоныгъуаклэм и 7-м	10.00	Футбол цыкӀлумкӀэ спортым иветеранхэр зэнэкъокъуштхы	къ. Мыекъуапэ, псауныгъэр зыщагъэпытэрэ спорт гупчэу «Майкоп» зыфиорэр, ур. я 2-рэ Дубзаводскоир
Жьоныгъуаклэм и 7 — 9-м	11.00 — 15.00	Киноакциеу «Память победы». КыткӀэхъухьэрэ ныбжьыкӀэхэм патриотическэ плуныгъэ тэрэз ягъэгъотыгъэным тегъэпсыхьагъэу кинохэр къагъэлъэгъоштхы	Адыгэ Республикэм икълэхэмрэ ирайонхэмрэ ямуниципальнэ образованиехэм якиносетьхэр
Жьоныгъуаклэм и 8 — 9-м	8.00 — 12.00	Урысые Иофтхьабзэу «Вахта Памяти. Вечный огонь» зыфиорэр	къ. Мыекъуапэ, Гупчэ мемориалыр
Жьоныгъуаклэм и 8-м	9.00	Атлетикэ псынӀклэмкӀэ зэнэкъокъухэр	къ. Мыекъуапэ, ур. Краснооктябрьскэр
Жьоныгъуаклэм и 8-м	10.00	СамбэмкӀэ, дзюдомкӀэ, тхэквандомкӀэ, кикбоксингымкӀэ зэнэкъокъухэр	къ. Мыекъуапэ, СШОР-у N 3-р
Жьоныгъуаклэм и 8-м	10.00	КъызэпэчъэнымкӀэ къалэу Мыекъуапэ ичемпионат	къ. Мыекъуапэ, ур. Краснооктябрьскэр
Жьоныгъуаклэм и 8-м	16.00	Художественнэ фильмэу «Ата-баты, шли солдаты...» зыфиорэр къагъэлъэгъошт	къ. Мыекъуапэ, культурэмкӀэ къэлэ Унэу «Гигантыр»
Жьоныгъуаклэм и 8-м	17.00	Ордэхэр, частушкэхэр кызыщалоштхэ, кызыщышъоштхэ Иофтхьабзэу «Победный май» зыфиорэр зэхашът	къ. Мыекъуапэ, социальнэ фэло-фашӀэхэр зыщагъэцӀклэрэ отделениехэу мафэрэ зэкӀуалӀэхэрэ
Жьоныгъуаклэм и 8-м	18.00	Сэкъатныгъэ зилэхэм я Урысые обществэ хэтхэм апае Адыгеим лъэпкъ къашъомкӀэ и Къэралыгъо академическэ ансамблэу «Налмэ-сым» концерт кытышт	къ. Мыекъуапэ, концерт залэу «Налмэсыр»
Жьоныгъуаклэм и 9-м	10.00	1941 — 1945-рэ илъэсхэм щылэгъэ Хэгъэгъу зэошхом хэклодагъэхэр агу къагъэкӀыжъхэзэ, Гупчэ мемориалым къэгъагъэхэр кӀэлъыралъхьаштхы	къ. Мыекъуапэ, Гупчэ мемориалыр
Жьоныгъуаклэм и 9-м	10.00	Футбол цыкӀлур зикӀасэхэр зыхэлэжъэштхэ зэнэкъокъухэр	къ. Мыекъуапэ, псауныгъэр зыщагъэпытэрэ спорт гупчэу «Майкоп» зыфиорэр, ур. я 2-рэ Дубзаводскоир
Жьоныгъуаклэм и 9-м	10.00 — 19.00	Музыкальнэ Иофтхьабзэу «Песни Победы» зыфиорэр	къ. Мыекъуапэ, ур. Краснооктябрьскэр
Жьоныгъуаклэм и 9-м	12.00	Урысые патриотическэ Иофтхьабзэу «Бессмертный полк» зыфиорэр зэхашът (ялахьылхэу фронтым щызэуагъэхэм ясурэтхэр алыгъхэу урамым кырыклоштхы)	къ. Мыекъуапэ, Лениным ипчэгъу — культурэмкӀэ къэлэ паркыр

1941 — 1945-рэ илъэсхэм щыцэгъэ Хэгъэгу зеошхом Теклоныгъэр къызыщыдахыгъэр илъэс 71-рэ зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэ Иофтхьабзэу зэрахьаштхэр

Мазэмрэ, мафэмрэ	Уахътэр	Иофтхьабзэр зыфэдэр	Иофтхьабзэр зыщыклошт чыплэр
Жьоныгуаклэм и 9-м	12.30 — 16.00	Хэгъэгу зеошхом иветеранхэр агъэшхэщтых. Къалэм итворческэ коллективхэр зыхэлэжьэщтхэ программэу «На привале» зыфилорэр	къ. Мыекьуапэ, культурэмклэ къэлэ паркыр
Жьоныгуаклэм и 9-м	12.00 — 13.30	Гъэсэнэгъэ языгъэгъотырэ учреждениехэм яклэлэцлыкы творческэ коллективхэм ямэфэкл программэу «Живет Победа в поколеньях!» зыфилорэр	къ. Мыекьуапэ, культурэмклэ къэлэ паркыр (дэхьаплэм дэжъ щыт шхъэихыгъэ эстрадэр)
Жьоныгуаклэм и 9-м	13.00 — 15.00	Усэхэр къызыщалошт Иофтхьабзэу «Войны священные страницы навечно в памяти людской!» зыфилорэр	къ. Мыекьуапэ, культурэмклэ къэлэ паркыр (шхъэихыгъэ эстрадэу «Ракушка» зыфилорэм дэжъ)
Жьоныгуаклэм и 9-м	13.30	Урысые флэшмобэу «День Победы» зыфилорэр (орэдэу «День Победы» къалошт)	къ. Мыекьуапэ, культурэмклэ къэлэ паркыр
Жьоныгуаклэм и 9-м	14.00 — 16.00	Къалэм идуховой оркестрэхэр зыхэлэжьэщтхэ концертэу «Звонит Победная весна!» зыфилорэр	къ. Мыекьуапэ, культурэмклэ къэлэ Унэу «Гигант» дэжъ щыт шхъэихыгъэ эстрадэр
Жьоныгуаклэм и 9-м	15.00 — 16.30	Народнэ творчествэмклэ я XVII-рэ къэлэ фестивалым хэлажьэхэрэм яклэу гала-концертэу «Не стареют душой ветераны» зыфилорэр	къ. Мыекьуапэ, культурэмклэ къэлэ паркыр (шхъэихыгъэ эстрадэу «Ракушка» зыфилорэм дэжъ)
Жьоныгуаклэм и 9-м	16.00 — 18.30	Мэфэкл концертэу «Мы этот подвиг в сердце сохраним!» зыфилорэр	къ. Мыекьуапэ, культурэмклэ къэлэ паркыр (дэхьаплэм дэжъ щыт шхъэихыгъэ эстрадэр)
Жьоныгуаклэм и 9-м	19.00	Зэрэ Урысыеу такыкырэ щышъыгъоштых	Адыгэ Республикэр
Жьоныгуаклэм и 9-м	19.30	Зыгъэпсэфыгъо пчыхъэзэхьагъэу «Майский вальс» зыфилорэр	къ. Мыекьуапэ, культурэмклэ къэлэ паркыр (шхъэихыгъэ эстрадэу «Ракушка» зыфилорэм дэжъ)
Жьоныгуаклэм и 9-м	19.30	Адыгэ Республикэм искусствэхэмклэ илэпэласэхэм ямэфэкл концертэу «Весна Победы» зыфилорэр	къ. Мыекьуапэ, Лениным ипчэгу
Жьоныгуаклэм и 9-м	22.00	Мэфэкл мэшлоустху	къ. Мыекьуапэ, Лениным ипчэгу

Зэуиты ахэлэжьагъ

Хэгъэгу зеошхор тыхэгъэгуклэ ушэтыплэ шыпкъэу щытыгъ. Пый лъэшэу зэклэ кыуачлэу ыкли амалэу илэхэр заом фзыгъэхъазырыгъэ фашист Германиер ошлэ-дэмышлэу къызыттебанэм, охтэ клэкым пыим тыхэгъэгу ыштэн гухэль илагъ, ау ар къыдэхъугъэп. Тицыфхэр зыч-зыпчэгъоу зэкъоуцохи, техаклор яб рагъэзыхъажыгъ, зэхакъутагъ. Зэо мэхъаджэм лыхъужьныгъэ щызезыхъагъэхэм ахэт къушъхъэчлэс шапсыгъэмэ ащыщэу Тлэшъу Шэрандыкыу Шъалихъэ ыкьор. Ащ ищылэныгъэ гьогу епхыгъэ хъугъэ-шлэгъэ заулэ непэ сакъытегушылэ сшлоигъу.

диотелеграфистхэм яотделениеу командирхэр къызыщагъэхъазырыхэрэм щеджэнэу агъэкъуагъ. Ау бэрэ ащ члэсынэу хъугъэп. Фин заор къежыи, Шэрандыкыо зыхэтыгъэ дивизиер зэуаплэм агъэкъуагъ.

Шэрандыкыо 1916-рэ илъэсым, жьоныгуаклэм и 15-м Тлопсэ районимклэ къуаджэу Шоикыо къыщыхъугъ. Къоджэ еджаплэм классиблыр къызыщехъум Мыекьуапэ дэт мээ-техническэ техникумым члэхъэагъ, ыгу етыгъэу еджагъ, шу ыльэгъурэ сэнэхъатыр ылэ къыригъэхъагъ ыкли 1938-рэ илъэсым Вологодскэ хэкум ит къалэу Ковжин дэт мээ комбинатим Иоф щилэнэу агъэкъуагъ. Пхъэ гъэхъазырын Иофхэм афэгъэзагъэу техник-механизаторэу Иоф ышлэу ыублагъ. Исэнэхъатклэ бэрэ Иоф ышлэнэу хъугъэп, сыда плэмэ а илъэс дэдэм ичъэпыогъу мазэ дзэ къулыкъум ашагъ, Одесскэ дзэ округым хэхъэрэ я 45-рэ шхончэо дивизием ия 57-рэ артиллерие полк къулыкъур щыригъэжьагъ. Мэзэ заулэ нахъыбэ темышлагъэу полкым къыщызэлэуахыгъэ еджаплэу ра-

Тлэшъу Шэрандыкыо, ащ игъусэгъэ дзэкълэпхэмкли а заор ушэтыплэ шыпкъэу хъугъагъ. Заор зэухым, полкым иеджаплэ курсантхэр нахъ пасэу къычлагъэкыгъэх. Шэрандыкыо млэдшэ лейтенантыцлэр къыратыгъ ыкли дзэ частым ирадиостанцие ипашэу агъэнэфагъ. Джыри зы гушлуагъо ищылэныгъэ къыхэхъухъагъ — ВКП(б)-м хэтынимклэ кандидатэу аштагъ. Нэужым я 24-рэ шхончэо дивизием игъэлорышлэплэ иполитрук гуадзэу агъэнэфагъ.

1941-рэ илъэсым ижьоныгуаклэ Шэрандыкыо къалэу Минскэ дэт дзэ политическэ училищым щеджэнэу агъэкъуагъ. 1941-рэ илъэсым мэкъуогъум и 22-м полкым и Охранэ хагъахъэ, дзэ званиеу «млэдшэ политрукыцлэр» нахъ пасэу къыраты. Джащ тетэу Къохъэплэ фронтим иштаб радио ыкли телефон Иофхэмклэ иполитуплэкълэуагъоу агъэнэфагъ ыкли икъулыкъу пшъэрылхэр ыгъэцаклэу еублэ.

Тлэшъу Шэрандыкыо Иофыбэ зэшлуишхыгъэ, тыдэ агъэкълэуагъэми, егугъуэ ипшъэрылхэр ыгъэцаклэщтыгъ, шлэныгъэ куу зэрилэр къыгъэлагъошхыгъ ыкли

ащ елытыгъэу бэмэ упчлэжъэгъу ашыщтыгъ. Ежым анахъэу ыналэ зытыригъэтыщтыгъэр дзэкълэу ыкли политрук нибжыкълэхэр ары.

1941-рэ илъэсым ишэкълэу мазэ Шэрандыкыо батальоним ипашэ политикэ Иофшлэнымклэ игуадзэу агъэнэфагъагъ. Артиллеристхэм псынклэу агурьлоштыгъ, нибджэгъубэ къыфэхъугъагъ. Шэрандыкыо чыплэ кьинхэм арыфэу хъугъэ. Зэгорэм артиллерист нэбгырабэ игъусэу полкым иштаб афигъэуцугъэ пшъэрылхэр агъэцэклэнэу клэуагъэх. Ялоф дэгъоу зэпыфагъэу къэкълэжъэхъэ, къапэтысыгъэ нэмыцхэм къажэхъагъэх ыкли зэо-зэхэбанэр къежъагъ. Иофым клэу фэхуштыр къэшлэгъоагъ. Мы чыплэм Шэрандыкыо хылыгъэу къыщалагъ ыкли агъэкошчырэ госпиталэу Новосибирскэ дэтыгъэм члафи, ащ къыщелэзагъэх. Ипсауныгъэ зыпкъ зеуцожьым, Теме-рыгъэкъохъэплэ фронтим ия 235-рэ шхончэо дивизие ия 160-рэ топ-артиллерие полк икомиссарэу агъэнэфагъ. Нэужым дзэ-политическэ академиеу В. И. Лениным ыцлэ зышхыгъэу иеджэкълэуагъ. Апэ-

рэ Белорусскэ фронтим ия 415-рэ миномет полк хэтэу Польшэр шхъафит ышлыжыгъ, псыхъоу Одер ыкли къалэу Берлин ащылэуагъэ зэо пхъашэхэм ахэлажъэ. Советскэ дзэхэу Германием кынагъэхэм ащыщ мэхъу.

Тлэшъу Шэрандыкыо псэемиблэжъэу пыим зэрэзуагъэм ифэшъошэ уасэ къыфашыгъ, хэгъэгум иорденхэр ыкли медальхэр бэу къыфагъэхъошагъэх.

Тлэшъу Шэрандыкыо зыхэтыгъэ дивизиер 1956-рэ илъэсым Германием къырашыжыгъагъ. Дзэ къулыкъум хэтыфэклэ ащ лэнэтлэ зэфэшхъафхэр зэрихъагъэх: сержантхэр зыщагъэхъазырыхэр еджаплэм ипашэ политикэ Иофхэмклэ игодзагъ, Южнэ-Сахалинскэ щылэ я 166-рэ зенитнэ-артиллерийскэ полкым ипартбюро исекретарыгъ, Теме-ры-Кавказ дзэ округым иартиллерие полк ипартбюро исекретарыгъ.

Дзэ къулыкъум къызыхэкълэжым Иоф ышлагъ, 1959-рэ илъэсым зыгъэпсэфынагъу тлысыжыгъэ, общественнэ Иофшлэнхэм чанэу ахэлажъэщтыгъ. Тхылгъэу «Подвиг городов-героев 1941 — 1945 годов» зыфилорэр ытхыгъ. Шхъэгъусэ илэжъэп. Ыпхъоу Сафьетрэ ежыиррэ поселкэу Яблоновскэм щэпсэх, пхъорэльфхэр илэх. Илъэсишъэ ыныбжыи пшлэнэп: лэжъ-лэжъ, шлэжъ дэгъу ил.

ХЪУШТ Щэбан.

Афыпсыпэ къоджэзэхэт псэуплэм иветеранхэм я Совет итхъамат, псэуплэм ицыф гъэшлуагъ. Адыгэ Республикэм изаслуженнэ журналист.

Насыпыр къызэтэжьи рэр текло

ПшъэдэкІыжъ
зыхьырэ
секретарыр
ЖакІэмыкъо
А. З.